

Ausztriai „hazamenekültek”

Dolgozni kell — és kész?

ÜJSÁGHÍR (1989. július 12.): „Az osztrák belügy-minisztérium elrendelte, hogy rövid időn belül szüntessék meg az országban tartózkodó magyar menekültjogkérelmek állam elátását.

Ausztria menekültügyi-kajája továbbra is emberbaráti megfontolásokon alapul, de különbséget kell tennie a gazdasági menekültek (a külföldre csak magasabb életszínvonal reményében távozik) és azok között, akik politikai, vallási vagy etnikai üldözés miatt kényszerültek elhagyni hazájukat.”

Gyermekekorom egyik kedvence, Tom Sawyer tejképű és pacalképű táborra osztotta kortársait. Tipikus tejképű srác, akivel leülök beszélgetni — legalábbis egyből ez jut eszembe róla. Alig több mint húszéves, másfél év után jött vissza feleségével együtt Ausztriából. Szülei tágas, szépen berendezett lakásában beszélgetünk.

— Hogy terveztétek az utatokat, amikor nekiindultatok?

— Majd lesz valahogy... — Mennyi pénztetek volt?

— Semennyi. Ez volt benne a lényeg. Csak úgy menni.

— Szüleideknek mit mondtál, hová mégy?

— Semmit. Elmegyünk, majd jövünk.

— Nem kérdezték: hová, mennyi időre mentek?

— Konkrétan nem. De ha kérdezték volna, akkor sem válaszoltunk.

— Tulajdonképpen miért mentetek ki?

— Azt is meg akartuk nézni, ami odaát van. És nemcsak turistaként. Meg tanulni — nyelvet, szakmat.

— Beszéltek németül a kiutazásakor?

— Nem, illetve pár szót.

— És most?

— Hát, ami ragadt ránk. De nem lényeges a nyelv egyáltalán. Dolgozni kell, és kész. En nem tapasztaltam a nyelvtudás fontosságát. Így is megértettünk mindent. Ha nem elsőre, akkor másodjára vagy harmadjára.

— Hogy kezdődött egyáltalán ez az ausztriai kaland?

— Traiskirchenbe mentünk a táborba, ahogy mindenki, aki kinn akar maradni.

— Abban nemigen reménykedhettetek, hogy tartósan Ausztriában maradhattok.

— Ausztráliába szerettünk volna eljutni, bár mindegy volt, hová megyünk.

— Mivel teltek a napjaitok?

— Gyönyörködtünk a tában, szívtuk a tiszta levegőt. Aztán elmentünk munkát keresni.

— Hogy lehet nyelvtudás nélkül munkát keresni, s még inkább találni?

— Ennyiit szótárból is ki lehet nézni. De még ez sem kellett hozzá. Bementünk egy cukrászdába — cukrász a szakmám —, s megkérdeztem, dolgozhatnék-e náluk. Rámutattak a pulton levő süteményekre, s azt kérdezték, tudnám-e azokat csinálni. Mondtam, tudnám. Akkor menjek másnap. Kész, ennyi volt.

— Itthon is a szakmában dolgoztál?

— Igen, apámnál.

— Akkor miben különbözött az életed odakinn?

— Könnyebb volt a munka, nyugisan, szépen lehetett dolgozni, nincs az az örütség, mint itthon. És megfizették a munkám.

— Az mennyit jelent?

— Attól függ, hogy voltam bejelentve. Először 50—70 schillinget — óránként. Aztán, amikor kaptam rendes munkavállalási en-

gedélyt, akkor még jobb volt. Ezer schilling naponta.

Időközben bekapcsolódik társalgásunkba „tejképű” beszélgetőpartnerem szép, kismama felesége. Azt is megtudom: odakinn házasságok össze

Nekem sokkal később lett munkám — mondja. — Az is úgy, hogy valaki megunt, és lepasszolta nekem. Konyhai kisegítő voltam, 30—35 schillinges órabérért.

— Szabadidődet mivel töltöttétek?

— Autóztunk.

— Milyen autók voltak?

— Egy hétéves FIAT Ritmót vettünk 3500-ért. Igaz, még tízezer ráköltöttünk, de volt egy jó autónk.

— Ez volt az egyetlen szórakozás?

— Nem, de ez a minimum, ami kell. Salzburg környékén, egy kis faluban laktunk, mindentől távol. Sokat kártyáztunk, aztán az itthonról kapott könyveket olvastuk, később tévét is vettünk. Aztán volt, hogy taxiztunk.

— Mikor tudtátok meg, hogy nem támogat tovább az osztrák állam benneteket?

— Márciusban már hallottunk ilyen rémhírt, de írásban júliusban kaptuk meg.

— Hogy reagáltatok erre a hírről?

— Minket nem izgatott különösebben, a magyarok közül viszont sokan meg voltak rémülve, hogy kite- szik őket a lágerből.

— Titeket miért nem izgatott a dolog?

— Mi már amúgy is hazá akartunk jönni.

— Miért?

— Nem honvágyat, hanem a szüleim iránti vágyat éreztem — mondja a fiú — szerettem volna ismét velük, a környezetükben élni, dolgozni.

— A nyugodt családi légkör hiányzott — válaszolja a lány. — Ha kijutottunk volna Ausztráliába, eltöltöttünk ott pár évet, de most jobb így.

— Ott kell ahhoz születni, hogy megszokja az ember, annyira más — szólal

meg ismét a fiú. — Most itthon minden olyan idegen. Az tűnt fel leginkább, hogy bűdös és koszos az egész ország. Volt, aki megkérdezte: hülyék vagyunk, hogy visszajöttünk?

Alig tíz éve még bűncselekmény volt a jogellenes külföldön tartózkodás — mondja Tenk László, a megyei rendőr-főkapitányság igazgatásrendészeti osztá-

lyán. Később ez szabálysértés lett, maximum öt évre kizárták az illetőket az utazásból, és tízezer forintig pénzbüntetést kaphattak. A gyakorlatban 2-3 évre vonták be az útlevelet. Tulajdonképpen ma is ez a jogszabály van még érvényben, a gyakorlat azonban közelít az új útleveletörvényhez — amit remélhetőleg elfogad majd a Parlament.

Most tehát csupán figyelmeztetést kapnak a késve hazatérők, az utazásból nem zárják ki őket. Kivétel csak az, aki bizonyítottan olyan bűncselekményt követ el külföldi tartózkodása során, ami a magyar törvények szerint is büntetendő. Aki- nek az elmúlt években a „meghosszabbított” külföldi út miatt bevonták az útlevelet, felülvizsgálati kérelmet adhat be, s méltányolható okból visszakaphatja az útlevelet. Már az is méltányolandó oknak számít, ha az illető a családjával együtt szeretne utazni.

Ha valaki akár kalandvágyból, vagy más okból rövidebb-hosszabb ideig külföldön akar élni — az új törvények szerint, amelyeknek tervezetét össze- tárgyalja az Országgyűlés —, minden bizonnyal megteheti. A főként 18—22 éves korban tett hasonló, 1-2 éves kirándulásokon tehát nem sokára már a „disszidálás” fogalmán és gyakorlatán nevelkedett nemzedékek sem lepődnek meg. Újság sem igen foglalkozik majd effajta ügyekkel.

Az elvágyódás okainak vizsgálatát azonban még korai lenne levenni a napirendről.

Balogh Tamás

Reklamált reklámok

Hol vannak már azok az idők, amikor olyan ötletes reklámokkal ajándékozt meg bennünket a kereskedelem, mint a „cipőt a cipőboltból”. Oh, ennél már több esze van a nyolcvanas évek magyar átlagpolgárának. Rafináltabb és rámenősebb reklámhadjárat kell, ha be akarják csalogatni a vevőt egy-egy üzletbe.

Nincs ma már olyan boldog atyafi, aki a cipőt a vaskereskedésben keresné. Közben megpezdült a vállalkozások világa is: akad hirdetni- váló bőven. Török út valamelyik utazásszervező gmk-tól, befektetési ajánlat egy banktól, videó- magnó, színes tévé, valú- tásbolt...

Szóval a nyolcvanas évek vége a reklámok korszaka lett Magyarországon. Nem is beszélve megélénkült politikai életünkről. A választási harcok is kivonultak az utcára: a jelöltek fényképe ott lengeti a szél a villanyoszlopokon, a szemetekukákon, az ABC-k ablakaiban. Lengeti: szakadozottan, esőáztatva, még hónapok múlva is. Reklám már van, kör-

nyezetkultúránk annál kevésbé. A belvárosban alig akad tenyérsíni hely a frissen felújított házak falán, amit ügyes reklámszakemberek tele ne ragasztottak volna. A foszladozó papirosok sokszor hónapokig őrzik az üzenetét: ki, kinek, mit, mennyiért...

A napokban az egyik szegedi élelmiszerüzlet vezetője hívott fel. Reggelre teleragasztották az üzlet ajtaját mindenféle fecnikkel.

Lekaparni sem tudom. Ha ezt meglátja az ellenőr... Belegondolni is rossz. Még azt hiszi, valamit juttatnak nekem ezért. Végül én kerülök bajba.

Néhány óra múlva újabb telefon:

— Megvan a tettes. Éppen most kapargatja a bejárati üveget.

Reklamált reklámok — mondhatnánk. Belvárosi sétám során én is reklámok olykor magamban. A Széchenyi téren frissen meszelt ház falára filctollal teleírt ákómbakom betűk kerültek. A drogambulancia hirdeti programjait. Néhány sarokkal arrébb magán-

„Itt elsődleges a látványosság”

Az idei szabadtéri játékokon A mosoly országának, és a Turandotnak a díszletét is Varga Máttyás, a nagyhírű, idős mester tervezte.

— Úgy hallottuk, mindkét darab díszlete ugyanazokból az elemekből épül fel.

— Főként alaprajzában azonos a kettő, de abban is van változás, hisz a Turandotban több az emelvény és a lépcső, tekintettel arra, hogy nagyobb kórusok vannak a darabban. Ezek a lépcsők a karmester felé irányítottak, úgyhogy ez lényegében amfiteátrumos megoldás.

— Az, hogy föl lehet, vagy takarékosági szempontból föl kell használni az egyik produkció díszletelemeit egy másikhoz, nem új, ám ez mégiscsak megköltötség, esetleg „idegen” kihívás a tervezőnek.

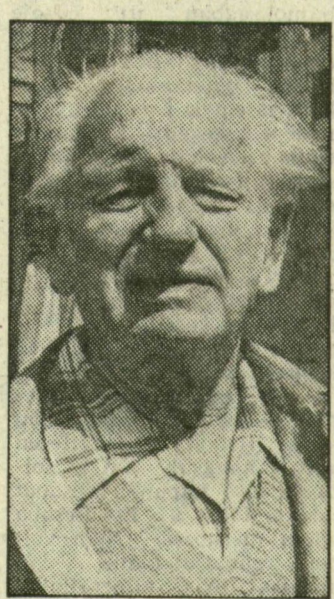
— A díszlettervező ilyeneknek mindig is ki volt, és ki van téve. Mert a rendező azt mondja, „ezt és ezt szeretném”, a tervező meg törheti a fejét, hogyan oldja meg. Ugyanis nem minden rendezőnek van térlátása, és nem mind okvetlenül praktikus az elképzeléseiben. En úgy gondolom, mindig a legeslegyszerűbb megoldás a célravezető...

— Mennyiben más feladat a Dóm tér és a Köszínház színpadának a berendezése?

— Nádasdy Kálmán idejében, és utána is, az volt az

Turandot is mosolyog?

elképzelés, hogy ez népszínház legyen; vagyis látványos és populáris legyen, ne csak a vájtfüleknek szóljon. Ez egy hatalmas színpad, 30 mé-

ter fesztávolságú nyílással, és ezen kívül vannak még a portálok. Annak idején, az Aida esetében az egész nyílás be volt építve, akkor leg-

alább 60 méter volt a fesztávolság. Ezt a színpadot egy óriási freskóhoz tudnám hasonlítani, mert itt elsődleges a látványosság, na és termé-

szetesen a praktikum. A köszínházban egészen mások az arányok, és mások a technikai feltételek is.

— Ha jól tudom, már többször tervezett a Turandot díszletét. Eltérő ezekben a munkákban a tervező felfogása?

— Igen, a darabról az én értelmezésem is változik, és hát más a rendező, más a dívat, a korral változik a színpadi látványosság is. Nyomot hagy egy mű kivitelezésénél minden, ami a művészetekben történik és történik.

— Visszatérve a darabhoz: A mosoly országának a második felvonása és az egész Turandot Pekingben játszódik, az „adott” tér háttere viszont a dóm. Hogyan oldják ezt meg?

— A dóm homlokzatát egy napsugaras motívumú drapériával takarjuk el, ami így keleties motívum, glóriaszűrőjével pedig a bécsi udvarhoz is jó. A díszletezés megoldása egyébként olyan A mosoly országában, hogy először a pekingi palotát építjük fel, és arra rá a bécsi. És amikor a kínai jelenet jön, akkor „lefejtjük” Bécsét. Ilyen váltás lesz a Turandot első nagyjelenete, Turandot bevonulása előtt is.

M. T.

Mi van a Fekete lyukban?

Reflex

A csillagászok fekete lyuk néven emlegetik azokat az égitesteket, amelyeknek olyan nagy az anyagsűrűsége, így a gravitációs erőte-

re, hogy még a fény sem képes kilépni belőle. Itt teljes a sötétség, nem úgy, mint a Ganz-Mávg egy klubjában, melyet szintén Fekete lyuk néven emlegetnek.

A klub barátságos milőjébe A Hét műsorának segítségével kukkanthattunk be. A képsorokat aláfestő narrátor alternatív klubba nyitvánította, s az ott fel-

lelhető művészeti produkciókat, viselkedési formákat, normákat, az öltözködést, és túlan még az ivászatot is

alternatív italozásiának nevezte volna. Hát jó, bár nehezen tudom egyazon kalap alá venni a struccot és az orrszarvút csak azért, mert mindkettő a forróbb levegőt kedveli. Elnézve a képsorokat, a legelvadultabb figuráktól kezdve a legpuhább érdeklődőig, színes skálát állíthatnánk össze. Valami, azt hiszem, mégis összetartja az ittenieket. Ha gyenge magyarázattal akar-

nék szolgálni; akkor a kifejezési forma a malter. A formában pedig a tagadás hangulata az áhított eszmei tartalom. A tagadás egyetlen megélhető és számukra elfogadható állapota az extázis. De nem akármilyen extatikus átszellemülés, mert a riporter szerint is, az 50-es, 60-as évekbeli fiatalok extázisa egy első áldozáson átesett „nyuszifül” mosolyához hasonlít az itteniekhez képest.

Azt hiszem, minden anyuka és apuka azon az estén azért imádkozott, hogy csak ide ne kerüljön a lányocskája/fiacskája, mert szíjat hasít a hátából. Talán kicsit megnyugodhattak a tévőző szülők, mikor — csillapítandó a hely pazar orgiáját — a Fidesz képviselőjében is felmutattak egy arcot, bár esküszöm, ropant munka lehetett ekkora tömegből pont a fiatalság egyik hivatásos képviselőjét előhalászni.

Aztán szembe nézhettünk „Unkassz” testvérrel, aki teljes harci dicsőben emlékezett meg tizen-egynéhány börtönévről, amit bizonyára az apacsok fogságában töltött, s ezért vált beszéde oly nyíltan egyszerűvé, melynek kulcsszava, mint több helyen, az önkifejezés volt. Holott az önbefejezés méltányolhatóbb produkció lett volna, mint kifejezési forma. Majdan a sirályok szárnyán utazó, szelíd arcú

poéta lelkevel övezhettük magunkat. Hallhattuk a szimpatikus klubvezetőt, kinek oly nyilvánvaló volt a klub légköre, akár Odüsszeuszának átlóni a 12 balta fokán.

De ne süssük rá a tréfa belyegét ezen vérpezsdítő látványra. Ne fussunk el a dolgok fölött friss csuklónk parányi legyintésével, mert ezeken a filmkockákon életlehetőségeket, életformákat láthatunk. És ahogyan mi ellentmondásoktól terhes fejfel és a kibírhatalanság hisztérikus mániájával té-

rünk esténként „nyugovóra”, úgy ők kidobálják magukból mindezt, becsomago- lják az extázisba, és el- küldik jobb éghajlatra. Mintha kipróbáltak volna minden megoldást az életben maradásra, mintha csak ez maradt volna; a végtelen- kig feszített extrémítás, ami ezerszer is tisztább, büsz- kébb és világosabb magatartás, mint bármely, se- lyemmel díszített pulpitu- srol bárányhimlőt okozó retorikát gyakorolni.

Valaki egyszer olyasmi- vel fenyegetőzött, hogy az lesz majd az élet, ha nem lehet különbséget tenni az Élet és a Művészet között. Meg ilyenekkel példálózhat- nek tovább, hogy mentsem azok bőrét, akik akkor este a képernyő előtt menthet- len ellenszenvet éreztek a Fekete lyuk vendégei iránt. Mert nem hiszem, hogy az ott látottak szörnyűbbek lennének, mint a világ bár- mely területén véghez vitt verszomjas manipulációk. Csak amíg a világ diploma- tikusan sülyed az aljasság- ba, addig itt az aljasság eredményével, a tagadással élhetett együtt a kedves né- ző, ami persze, természeté- nél fogva, milliószor felhá- borítóbb. De ...valakinek csak kellett éreznie az iszo- nyatot a St. Germainben, amikor kidőlt közülük Ja- cob és Picasso köhögése a sötétben...